

РЕГІОНАЛЬНІ ЧИННИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

**В.В. Гришко, доктор економічних наук.
Полтавський національний технічний університет ім. Ю. Кондратюка**

© Гришко В.В., 2015.

Статтю отримано редакцією 10.06.2015 р.

Вступ. Забезпечення сталого розвитку України вимагає реалізації стратегії соціально-економічних перетворень, її соціальних і економічних пріоритетів розвитку та механізмів їх реалізації. Перехід України до сталого розвитку визначається активною участю в цьому процесі регіонів. На сучасному етапі дослідження проблеми сталого розвитку особливої актуальності набуває регіональний аспект.

Сталий розвиток регіону можна розглядати як підвищення рівня подолання ним несприятливих соціальних, економічних і екологічних ризиків та тенденцій із спроможністю регіону забезпечувати збалансований розвиток, саморегулювання, самовдосконалення з максимальним використанням внутрішніх, а також зовнішніх позикових ресурсів для задоволення потреб населення регіону.

Огляд останніх джерел досліджень і публікацій. Питання переходу регіону до сталого розвитку розглядаються й вирішуються різними методами як зарубіжними фахівцями, так і представниками вітчизняних наукових шкіл. Проблеми забезпечення сталого розвитку регіону на сучасному етапі досліджено у роботах таких авторів, як С.М. Гринецька [1], З.В. Герасимчук [2]. Сталий розвиток національної економіки як ознаку цивілізаційних процесів ХХІ століття розглядають О.М. Кулініч [3], П. Беленький [4]. Регіональні аспекти інноваційного розвитку вивчав П.Т. Бубенко [5]. Стратегічні цілі та завдання сталого розвитку регіону досліджено Данилишиним Б. [6]. Питання формування індикаторів стійкого соціально-економічного розвитку регіонів розглянуто О.І. Ляшевською [7], факторам, тенденціям та перспективам економічного зростання присвячено роботи Л. Стрижкової [8] та І. Курнишевої [9]. Незважаючи на підвищений інтерес до регіональної проблематики, певної думки щодо набору чинників, які впливають на сталий розвиток регіону, не сформульовано.

Мета статті полягає в дослідженні й оцінюванні основних регіональних чинників сталого розвитку регіонів України та встановленні зв'язку між ними.

Основний матеріал і результати. Поняття «стійкий (сталий) розвиток» з'явилося у 80-х роках ХХ ст. у межах діяльності комісії ООН під керівництвом прем'єр-міністра Норвегії Г.Х. Брунтланд, покликаної пов'язати в одне ціле розвиток і екологію. Перед комісією були поставлені такі завдання: запропонувати нові довгострокові стратегії в галузі сталого навколишнього середовища, які дозволили б забезпечити сталий розвиток у довгостроковому періоді; рекомендувати шляхи співпраці розвинутих країн і країн, що розвиваються, в галузі охорони навколишнього середовища; розглянути засоби, за допомогою яких світове співтовариство змогло б ефективно розв'язувати проблеми навколишнього середовища; допомогти виявити спільні підходи до розуміння проблем навколишнього середовища й того, що необхідно зробити для успішного вирішення питань захисту та підвищення якості стану навколишнього середовища, сформулювати довгострокову програму дій для наступних десятиліть і цілі, які повинно поставити перед собою світове співтовариство [10].

Сталий розвиток регіону означає підвищення рівня подолання ним несприятливих соціальних, економічних і екологічних ризиків та тенденцій, із спроможністю регіону забезпечувати збалансований розвиток, саморегулювання, самовдосконалення з максимальним використанням внутрішніх, а також зовнішніх позикових ресурсів для задоволення потреб населення регіону. Сталий розвиток регіону обумовлюється визначенням цілей соціального розвитку та виявленням умов щодо їх досягнення, за яких економічні цілі є похідними від соціальних цілей і є засобом забезпечення сталого розвитку в цілому [11].

Проведене дослідження свідчить, що різні типи регіонів мають не тільки різні внутрішні фактори зростання, але й по-різному (найчастіше протилежним чином) реагують на макро- й зовнішньоекономічні умови [7, 8]. Однак більшість як зарубіжних, так і вітчизняних учених пов'язують сталість розвитку регіонів із наявністю й ефективністю використання основного

капіталу, інноваціями та запровадженням сучасних технологій, інвестиційним кліматом, людським капіталом тощо.

На регіональному рівні концепція сталого розвитку конкретизується за трьома напрямками: соціальним, економічним, екологічним.

Наприклад, сталий соціальний розвиток Полтавської області передбачає реалізацію таких пріоритетних напрямів:

- поліпшення демографічної ситуації та розвиток кластера охорони здоров'я;
- скорочення диференціації доходів населення й реорганізація системи захисту його незахищених верств;
- поліпшення якості житлових послуг і реформування кластера підприємств житлово-комунального господарства.

Сталий економічний розвиток Полтавської області включає в себе такі пріоритетні напрями:

- відновлення кластера з виробництва і переробки сільськогосподарської продукції та випуску продуктів харчування;
- підвищення енергозабезпечення й енергозбереження в різних галузях економіки регіону;
- формування інноваційних кластерів економіки знань.

Сталий екологічний розвиток Полтавської області містить такі пріоритетні напрями:

- комплексна утилізація та переробка відходів;
- поліпшення екологічної ситуації.

У рамках статті за об'єктивних умов неможливо дослідити всі фактори, тому зосередимося на характеристиці основних.

Підвищення технічної та енергетичної озброєності праці, оснащення галузей економіки сучасною технікою є стійкою базою інтенсивного типу розширеного відтворення. Основні фонди у процесі виробничого споживання, переносячи вартість праці на продукт, який створено знов, істотно впливають на його вартість і конкурентоспроможність залежно від якісного стану основних фондів [12, 13]. Проте більш точним показником, що характеризує стан і використання основних фондів у виробничій сфері, є їх технічний рівень.

Застосування технічно застарілого обладнання, машин та устаткування за наявності більш економічних і продуктивних аналогів стримує зростання продуктивності праці, впливає на підвищення вартості продукції, знижує конкурентоспроможність регіональної економіки. Статистичні дані свідчать про зниження рівня використання виробничих потужностей починаючи із другої половини 2008 р. до 2015 р., що пов'язано із загальним спадом виробництва й обумовлює підвищення частки основних фондів у вартості виробленої продукції та наданих послуг.

Аналіз такого показника, як уведення в дію основних засобів свідчить про те, що значну їх частину було введено у Дніпропетровській, Донецькій і Харківській областях ще 2008 року. Відсутність істотних зрушень у введенні нових потужностей не дозволяє послідовно реалізовувати політику імпортозаміщення та диверсифікувати експортні потоки. Орієнтація на традиційні позиції на світових ринках сировини й палива за відсутності перспективної стратегії розвитку обробних галузей обумовлює стриману участь фінансово-кредитних інститутів у фінансуванні реального сектора економіки.

Поряд із проведенням заходів щодо освоєння основних засобів у виробничій сфері спостерігається негативна тенденція – збільшення рівня зносу основних засобів. У багатьох регіонах України основи відтворювального циклу порушено: особливо це стосується Чернігівської, Херсонської, Полтавської, Черкаської областей.

Експлуатація основних засобів із високим рівнем зносу пов'язана з використанням застарілих технологій і впливає на підвищення собівартості продукції та зниження її якості; крім того, погіршуються екологічні наслідки виробництва. Якщо протягом тривалого часу рівень зносу не перевищує 40%, то це є достатнім для забезпечення розширеного відтворення основних фондів. Якщо ж протягом декількох років рівень зносу коливається в межах 40 – 50%, то має місце лише відтворення основних фондів. А якщо ступінь зносу сягає понад 51%, ідеться про звужене відтворення та відтворювальний цикл порушено.

Однак підвищення зносу основних засобів не можна апріорі розцінювати як негативне явище, оскільки відмінністю деяких галузей останнім часом є прискорення вибуття безперспективних потужностей із хронічно низьким рівнем завантаження; списання обладнання, подальше використання якого в цілому не здатне забезпечити виробництво високоякісної продукції. У таких випадках не відбувається адекватної заміни потужностей, що вивільняються. Отже, якісні характеристики основних засобів перешкоджають зростанню виробництва й випуску конкурентоспроможної продукції.

Як свідчать результати проведених досліджень, в умовах дефіциту інвестиційних ресурсів усе більш помітну роль відіграють капітальний ремонт та модернізація основних фондів. Безперечно, що подібна ситуація як у регіональному аспекті, так і в цілому по країні є свідченням, з одного боку, того, що підприємства відчувають брак оборотних коштів, а з іншого – питомі ваги підприємств, котрі функціонують недостатньо ефективно [14].

Сталий розвиток регіону значною мірою залежить від залучення й освоєння інвестицій, економічна природа яких обумовлена закономірностями розширеного відтворення: чим активнішим є інвестиційний процес, тим стрімкішими є темпи відтворення засобів виробництва та робочої сили. У свою чергу, це обумовлює пошук найбільш привабливих об'єктів інвестування, пріоритетних і вигідних напрямів вкладання капіталу, консолідації зусиль на регіональному рівні з метою прискорення інвестиційно-інноваційного розвитку територій. Особливо слід відзначити той факт, що саме вітчизняні підприємства й організації є найбільш значущими суб'єктами інвестиційної діяльності. Регіон стане привабливим для масового інвестора тільки в тому випадку, якщо зробить пріоритетним завданням зміну таких ключових властивостей реального сектора економіки, як стратегічний характер діяльності, цілеспрямованість розподілу ресурсів і надійність системи управління. Нині залучення інвестицій у реальний сектор економіки – питання її виживання. Будь-яке, навіть незначне, поліпшення інвестиційного клімату – це додаткові кошти, що дозволяють регіону розвиватися.

Рівень інвестицій в основний капітал в Україні у 2013 р. становив 65,4% від рівня 1990 р. і тому не може вважатися задовільним. З огляду на низьку інвестиційну активність у минулому, масштаби інвестицій в основний капітал останнім часом не відповідали реальним потребам відновлення й модернізації виробничого апарату, що негативно позначається на ефективності економіки. Ситуація ускладнюється масштабами інвестиційних завдань і недостатністю для їх розв'язання тільки власних фінансових коштів реального сектора економіки. Звичайно, інвестиційний попит визначають в основному експортоорієнтовані галузі, підприємства яких мають значні власні кошти, є інвестиційно привабливими, мають достатні рейтинги. У 2005 – 2007 рр. експортери активізували інвестиційний процес у галузях-підрядниках, насамперед у машинобудуванні. Однак серйозною проблемою залишається відсутність процесів реструктуризації вітчизняного бізнесу, спрямованих на формування нових конкурентоспроможних ринків вітчизняної продукції.

Слід зазначити, що лідерами серед областей, що здійснювали інвестиції в основний капітал, станом на 01.01.2013 р. є Донецька, Дніпропетровська, Харківська, Київська та Одеська області. З одного боку, той факт, що найбільш індустріально розвинені регіони лідирують за таким показником, як обсяг інвестицій в основний капітал, є позитивною тенденцією, але, з іншого – саме в цих областях домінуючими залишаються галузі промисловості з високим рівнем фондоємності. Тому ситуація, що склалася, не може бути розглянута однозначно як приклад інвестиційно-інноваційної активності, скоріше, навпаки, має місце превалювання екстенсивних тенденцій.

Проблема інвестиційного маневру на користь галузей, які виробляють товари й надають послуги з більш високим рівнем доданої вартості, здатних забезпечити конкурентоспроможність економіки, залишається не розв'язаною.

Про інвестиційний потенціал регіону можна зробити висновок на основі величини грошових доходів населення (платоспроможний попит). Від регіональної диференціації доходів населення залежить частка заощаджень у його доходах, структура і динаміка інвестицій домогосподарств, а також структура споживчих витрат населення, попиту на товари і послуги в регіоні, а отже, і виробництво товарів. Участь держави й регіональної влади в регулюванні цього фактора обмежена, оскільки ціна на працю в небюджетному секторі економіки залежить від попиту на продукцію (послуги), що виробляється. Державний вплив на доходи населення здійснюється у вигляді регулювання рівня оплати праці людей, зайнятих на підприємствах, в організаціях і установах, які фінансуються з державного бюджету, а також установлення величини прожиткового мінімуму й мінімальної заробітної плати, контролю за дотриманням цих норм. Важливим елементом активізації процесів інвестування є забезпечення сприятливого інвестиційного клімату.

Особливе значення має надаватися плануванню як одному з найважливіших аспектів механізму управління інвестиційною діяльністю на мезорівні. Але при цьому слід урахувати, що його варто сприймати не як закон, а як алгоритм інвестиційної діяльності. Це дозволить цілеспрямовано залучати та використовувати інвестиційні ресурси для розвитку виробничої сфери, формувати необхідну будівельну базу, раціонально використовувати потенційні ресурси регіону [15].

Оцінюючи динаміку ефективності функціонування економіки в цілому, неможна забувати, що відповідно до сучасних теоретичних розробок особлива роль приділяється

технічному прогресу. Стійкість економічного зростання в сучасних умовах може бути забезпечено лише на базі прискореного розгортання конкурентних виробництв, що безпосередньо залежить від темпів технічного переозброєння оброблювальної індустрії. Питання впливу інноваційних процесів на економічний розвиток регіонів знаходиться останнім часом у центрі уваги. Чинник новаторського підприємництва розглядається як двигун і основна перевага нормальної конкурентної економіки. Учені визначають, що сфера науково-дослідних робіт впливає на економіку не тільки безпосередньо через новітні прикладні ідеї та розробки, але саме її існування є необхідною умовою зростання, оскільки забезпечує накопичення людського капіталу [16].

Практично в усіх аналізах економічного розвитку будь-якої країни, особливо промислово розвинених країн, підкреслюється важливість інновацій як джерела майбутнього зростання. Процеси глобалізації разом із розвитком інформаційно-комунікаційних технологій стимулюють створення нових виробів (послуг), методів виробництва й розширення функціонування ринків збуту. Як наголошувалося на 44-му Всесвітньому економічному форумі в Давосі (2014 р.), сталий розвиток пов'язується з мікрорівнем, тобто є «... результатом витончених стратегій компаній та методів виробничої діяльності, а також залежить від якості мікроекономічного ділового середовища, у якому конкурують компанії країни» [17].

Таким чином, саме на господарюючих суб'єктах лежить відповідальність за забезпечення виведення економіки країни на нові рівні продуктивності й ефективності.

Регіональні пріоритети інноваційної діяльності визначаються географічним, економічним, науково-технічним потенціалом, здійсненням структурної перебудови в економіці, розвитком соціальної сфери, вирішенням економічних питань. Науково-інноваційний потенціал регіону характеризує можливість здійснювати науково-інноваційну діяльність в академічних, галузевих, вузівських, заводських секторах науки й інноваційній сфері, які функціонують на конкретній території.

При оцінюванні інноваційної складової сталості розвитку регіональних економік слід відзначити вкрай нерівномірний розподіл інновацій як у територіальному розрізі, так і в часовому аспекті. У зв'язку із цим належить не тільки значно розширити масштаби інвестування, але й надати йому інноваційного характеру, значно підвищити ефективність капіталовкладень.

Інноваційна діяльність промислових підприємств передбачає: дослідження і розроблення; придбання технологій; виробництво продукції за патентами і патентними ліцензіями; виробничо-конструкторські роботи; купівлю програмних засобів; навчання і підготовку персоналу; маркетингові дослідження; придбання машин, устаткування, установок та інших основних фондів, пов'язаних із впровадженням інновацій, тощо.

Проте кошти, які спрямовуються на вказані види діяльності, є недостатніми і не відповідають реальним потребам, особливо враховуючи рівень зносу виробничих потужностей. Недостатній рівень коштів, що виділяються на оновлення основних фондів, свідчить про зниження технологічного рівня промисловості регіонів. Слід зазначити, що серед власників промислових підприємств має місце зневажливе ставлення до питань технологічної модернізації. Тенденція до збільшення частки витрат на дослідження і розроблення, що намітилася, свідчить про зростаюче прагнення суб'єктів господарювання до створення власного наукового продукту або доведення зовнішніх розробок до технічного або технологічного освоєння на базі конкретних виробництв.

Що стосується підприємств, які реалізують інноваційні види продукції, то вони розташовані переважно в Харківській, Львівській, Донецькій і Дніпропетровській областях, тобто індустріально розвинутих і прикордонних регіонах. У сучасних умовах досягти стійких конкурентних переваг зможуть тільки ті суб'єкти господарювання, продукція яких буде досконаліша, у тому числі інноваційна. А це стає можливим за умов оновлення основних виробничих засобів і виконання відповідних досліджень і розробок. Зіставлення динаміки за показниками «структура витрат на інновації» та «освоєння інноваційних видів продукції» свідчить, що підприємства, котрі освоюють інноваційні види продукції, направляють незначні кошти на відтворення основних фондів, тобто працюють на надміру застарілому устаткуванні й тому не можуть досягти стабільності в перспективі: обмежені можливості підприємств з оновлення виробничого апарату й застосування застарілих технологій призводять до подорожчання продукції, що випускається, і зниження її якості.

Для тих регіонів, підприємства яких виділяють відносно більші кошти на придбання машин, устаткування й інших установок (в основному старопромислові регіони), характерна не така висока, але більш стійка динаміка показника «освоєння інноваційних видів продукції», що у свою чергу, може стати підґрунтям для формування певної виробничо-технологічної бази на перспективу.

Результати аналізу підприємств, які здійснюють інноваційну діяльність залежно від форми власності, дозволяють зробити висновок про те, що більш схильними до інновацій виявилися підприємства приватної форми власності, питома вага яких склала 13,9% усіх інноваційно активних підприємств регіону, серед підприємств державної форми власності таких було тільки 6,3%.

Слід відзначити, що в умовах зниження інтенсивності інноваційної діяльності та порівняно невисокої ефективності основною її метою є спрямованість на досягнення результату в короткостроковій перспективі.

Про це свідчить насамперед структура витрат на технологічні інновації (видатки на дослідження й розроблення, підготовку виробництва, упровадження виробів і технологій) та зміна видів інноваційної діяльності.

Подальші зіставлення вказують на те, що основним джерелом фінансування інноваційної діяльності у промисловості є власні кошти підприємств. Незважаючи на збільшення частки коштів з інших джерел фінансування, за рахунок власних коштів фінансувалося від 79,6% інноваційної діяльності у промисловості 2000 року до 62,0% – 2014-го.

Другим за значущістю джерелом фінансування є кошти інвесторів як вітчизняних, так і зарубіжних, хоча їх частка значно поступається фінансуванню за рахунок власних коштів. Частка коштів, наданих вітчизняними інвесторами, за період 2000 – 2014 рр., з одного боку, була незначною, а з іншого – мала тенденцію до скорочення і за останніми результатами становила 0,4%. Іноземні інвестиції розподілялися трохи інакше: 2000 р. – 7,6%; у 2004 р. майже трикратне зниження до 2,5%, а з 2005 р. – стабілізація та деяке збільшення показника до 19,0% у 2009 р.; 2014 року знову спостерігається критичне зниження цього показника майже вп'ятеро. Кошти держбюджету в означеному періоді не перевищували 3% від загальної суми фінансування інноваційної діяльності у промисловості. Як видно, держава прагне до підтримки інноваційної активності промислових підприємств, які становлять основу реального сектора економіки, однак відсутність чіткої інноваційної політики й коштів не сприяє здійсненню ефективних заходів у повному обсязі. Таким чином, державні інвестиції для активізації інноваційної діяльності промислових підприємств найближчим часом не можна розглядати як стабільне вагоме джерело.

Отже, така опора багатьох підприємств на власні джерела є вимушеною мірою через нерозвиненість і відсутність достатніх обсягів з інших джерел. Як свідчить існуюча практика, самофінансування нововведень має більш негативні, ніж позитивні наслідки. Для інновацій, що здійснюються підприємствами за власний рахунок, є характерним таке. По-перше, незначні масштаби та практично відсутність розробок глобального характеру; по-друге, поступовий характер інноваційного процесу, тобто підприємства заздалегідь позбавляються можливості проведення одночасної реструктуризації всіх сфер діяльності. Крім того, стосовно виробів, які виробляються великими підприємствами, технологічні інновації є вкрай дорогими, доступними деяким із підприємств, а саме тим, котрі можуть залучати кошти сторонніх інвесторів або здійснювати фінансування за власний рахунок.

Таким чином, на рівні регіонів є диспропорції в розвитку інноваційної діяльності. Спостерігається процес зниження рівня інноваційного потенціалу підприємств, що, зрештою, обумовлює низький рівень ефективності національної інноваційної системи. Більш висока інноваційна активність характерна для депресивних галузей із великою часткою імпортової продукції на внутрішньому ринку. Це свідчить про їх прагнення зміцнити позиції в конкурентній боротьбі. Водночас в експортоорієнтованих галузях інноваційна активність нижча, що відповідає загальносвітовим тенденціям ринкової економіки. При цьому держава має активно залучитися до підтримки науково-технічної діяльності, розглядати інвестиції у НДДКР як найбільш важливий пріоритет ринкових перетворень, структурних реформ. До обов'язкових умов активізації інноваційної діяльності як фактора сталого розвитку регіональної економіки належить забезпечення макроекономічної стабільності.

Досягнення певних результатів в інноваційному розвитку регіону пов'язане з реалізацією заходів, які вченими РВПС України НАН України сформульовані в такому вигляді [18, с. 123]:

– співпраця місцевої влади й місцевого бізнесу в розв'язанні економічних проблем, головними з яких є фінанси. А стосується це перш за все централізованої частини фінансів, оскільки відповідно до регіональних критеріїв і нормативів мають бути вирішені питання про часткову участь у доходах. Адміністрація регіону є і комерційно-фінансовим партнером, і гарантом одночасно в реалізації великих економічних проектів. В областях, інвестування яких пов'язане з ризиком для приватного бізнесу, частка інвестицій регіональних органів має збільшуватися;

- підтримка провідних підприємств (об'єднань), здатних реалізувати загальнодержавні інноваційні пріоритети, а також забезпечувати адресне фінансування інноваційної діяльності цих підприємств;
- визначення регіональних інноваційних лідерів за допомогою рейтингової системи оцінок;
- спрямування на конкурсній основі коштів у найбільш перспективні з інноваційної точки зору підприємства;
- сприяння в реалізації державної інноваційної політики.

На підставі логічного аналізу регіональних чинників сталого розвитку регіону сформульовано такі **висновки та перспективи подальших досліджень**:

1. Під час дослідження сталого розвитку регіону доцільно розуміти під регіональними чинниками сталого розвитку ті фактори регіонального розвитку, вдале використання яких приводить до активізації потенційних можливостей сталого розвитку конкретного регіону.

2. Усі чинники розвитку регіону пов'язані між собою: наявність висококваліфікованих кадрів підвищує інвестиційну привабливість регіону, інвестиції в нововведення дозволяють підвищити інноваційну активність.

3. У сучасних умовах очевидно стає перевага інновацій з метою сталого розвитку. Велике значення для активізації інноваційної діяльності в регіоні має формування інноваційної мотивації підприємств, котра більшою мірою формується під впливом інституційного середовища, яке склалося в державі й у кожному регіоні, важливо забезпечити правовий захист інвесторів, ліквідувати адміністративний та економічний тиск на бізнес.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гріневська С.М. Перспективи сталого розвитку регіону / С.М. Гріневська // Економіка промисловості. – 2011. – № 4. – С. 288 – 296.
2. Герасимчук З.В. Регіональна політика сталого розвитку: теорія, методологія, практика: монографія / З.В. Герасимчук. – Луцьк: Надстир'я, 2008. – 528 с.
3. Кулініч О.М. Сталий розвиток національної економіки як ознака цивілізаційних процесів ХХІ століття / О.М. Кулініч // Актуальні і проблеми економіки – 2012. – №1(127) – С. 25 – 31.
4. Бельський П. Теоретико-методологічні засади регіонального розвитку економіки України / П. Бельський, О. Дугов // Регіональна економіка. – 2006. – № 4. – С. 7 – 17.
5. Бубенко П.Т. Регіональні аспекти інноваційного розвитку: монографія / П.Т. Бубенко. – Х.: Вид-во НТУ «ХП», 2002. – 316 с.
6. Данилишин Б. Україна в міжнародних рейтингах устійчивого розвитку / Б. Данилишин, О. Веклич // Економіка України. – 2008. – № 7. – С. 13 – 23.
7. Ляшевська О.І. Характеристика індикаторів сталого економічного розвитку регіону [Електронний ресурс] / О.І. Ляшевська // Актуальні проблеми державного управління. – 2011. – № 1. – С. 279 – 285.
8. Стрижкова Л. Факторы экономического роста / Л. Стрижкова // Экономист. – 2011. – № 6. – С. 7 – 13.
9. Курнышева И. Тенденции и перспективы экономического роста / И. Курнышева, В. Засько // Экономист. – 2007. – № 10. – С. 13 – 20.
10. Програма дій «Порядок денний на ХХІ століття»: ухвалена конференцією ООН з навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро (Саміт «Планета Земля», 1992 р.) / пер. з англ. – 2-ге вид. – К.: Інтелсфера, 2000. – 360 с.
11. Гранберг А. Г. Региональная экономика и региональная наука в России: десять лет спустя / А. Г. Гранберг // Регион: экономика и социология. – 2009. – № 1.
12. Маслова О.И. О проблеме воспроизводства основных фондов и «инвестиционной составляющей» в цене / О.И. Маслова // Вестник Московского государственного университета. – 2007. – №2. – С. 41 – 53.
13. Ясин Е. Государство и экономика на этапе модернизации / Е. Ясин // Вопросы экономики. – 2011. – № 4. – С. 4 – 30.
14. Чічкань О.І. Визначення основних чинників сталого розвитку регіонів України / О.І. Чічкань // Економіка промисловості. – 2010. – № 4. – С. 120 – 125.
15. Кухарська Н. О. Економічне зростання як основа економічного розвитку України / Н.О. Кухарська // Регіональна економіка. – 2007. – № 2. – С. 22 – 32.
16. Відбувся 44-й Всесвітній економічний форум у Давосі. Регіональна політика. Офіційний веб-сайт журналу «Зовнішні справи» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uaforeignaffairs.com/ua/ekspertna-dumka/view/article/vidbuvsja-44-i-vsvesvitnii-ekonomichnii-forum-u-davosi>.
17. Соціально-економічний потенціал сталого розвитку України та її регіонів: національна доповідь / за ред. акад. НАН України Е.М. Лібанової, акад. НАН України М.А. Хвесика. – К.: ДУ ІСПСР НАН України, 2014. – 776 с.

УДК 332.02: 334

Гришко Володимир Васильович, доктор економічних наук, професор. Полтавський національний технічний університет ім. Ю. Кондратюка. **Регіональні чинники сталого розвитку регіону**. Надано авторську інтерпретацію основних положень сталого розвитку регіону. Розглянуто характеристику чинників сталого розвитку регіону, визначено критерії сталості його розвитку, досліджено концепції сталого розвитку в Україні.

Ключові слова: сталий розвиток, регіон, чинники сталого розвитку, інноваційна діяльність.

УДК 332.02: 334

Гришко Владимир Васильевич, доктор экономических наук, профессор. Полтавский национальный технический университет им. Ю. Кондратюка. Региональные факторы устойчивого развития региона. Предоставлено авторскую интерпретацию основных положений устойчивого развития региона. Рассмотрена характеристика факторов устойчивого развития региона, определены критерии устойчивости его развития, исследованы концепции устойчивого развития в Украине.

Ключевые слова: устойчивое развитие, регион, факторы устойчивого развития, инновационная деятельность.

UDC 332.02: 334

Gryshko V.V., Doctor of Economics, Professor. The Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University. **Regional factors of the region's sustainable development**. The article concerns the author's interpretation of the main provisions of sustainable regional development, the description of indicators for sustainable regional development, determining the sustainability of regional development, the introduction of sustainable development in Ukraine.

Keywords: sustainable development, sustainable development of the region, indicators of sustainable development.